

РЕЦЕНЗИЯ

от проф. к.п.н. Петър Диков Петров

на материалите, представени за участие в конкурс за заемане на академичната длъжност „професор“ в Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“ по област на висше образование 1. Педагогически науки професионално направление 1.2. Педагогика (Теория на възпитанието и дидактика)

В конкурса за „професор“, обявен в Държавен вестник, бр. 40 от 14.05.2021г. и в интернет-страница на Пловдивски университет "Паисий Хилендарски" за нуждите на катедра Филологически и педагогически науки към Филиал – гр. Смолян, като кандидат участва доц. д.н. Нина Димитрова Герджикова от ПУ“П.Хилендарски“ – Филиал Смолян.

1. Общо представяне на получените материали

Кандидатката представя всички документи, които се предвиждат за процедурата по избор за академичната длъжност „професор“, предвидени в ЗРАС и правилниците за неговото приложение. Значително се надхвърлят минималните национални изисквания (Приложение № 8).

Предмет:

Със заповед № Р33-3120 от 12.07.2021г. на Ректора на Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“ (ПУ) съм определен за член на научното жури на конкурс за заемане на академичната длъжност ‘професор’ в ПУ в област на висше образование 1. Педагогически науки, професионално направление 1.2.Педагогика (Теория на възпитанието и дидактика), обявен за нуждите на катедра Филологически и педагогически науки към Филиала в гр. Смолян.

За участие в обявения конкурс е подал документи **единствен кандидат**:

доц. д.н. Нина Димитрова Герджикова, работеща в ПУ“Паисий Хилендарски“ – Филиал Смолян

Представеният от доц. д.н. Н. Герджикова комплект материали на хартиен носител е в съответствие с Правилника за развитие на академичния състав на ПУ, и включва следните документи:

- изискваните по правилника за развитие на академичния състав на ПУ“П.Хилендарски“ приложения, посочени в молбата до Ректора;
- научни трудове;
- сертификати за участие в национални образователни проекти.

Кандидатът доц. д.н. Нина Герджикова е приложила 5 студии, 4 монографии, 1 учебник и 1 учебно пособие и списък от 58 статии, от които за рецензиране се приемат 57, доколкото една от статиите публикувани в престижната база с научни данни Web of Science, но е дело на твърде голям брой автори. Всички предоставени материали са извън предходни процедури за научни степени и звания. Всички публикации са предоставени в пълен текст.

2. Кратки биографични данни на кандидата

Кандидатката е дългогодишен преподавател по педагогически дисциплини във Филиала в гр. Смолян. Още като докторант във Факултета по предучилищна и начална педагогика в СУ“Св.Кл.Охридски“ тя правеше впечатление на мен като неин научен ръководител и на останалите колеги от катедрата със своето задълбочено отношение към изследователската работа и с желанието си да отстоява собствени позиции по дискуссионни въпроси в педагогиката. По-късно на етап придобиване на научно звание „доцент“ тя препотвърди своята висока компетентност в областта на дидактиката. Участието ѝ в многобройни национални научни форуми винаги е предизвиквало оживени дискусии, свързани с идеите за компетентностите на студентите от педагогическите специалности, със същността на категорията „компетентност“ в дидактически контекст, с интерпретирането на дидактическите категории в рамките на различните дидактически теории. Защитата на дисертацията ѝ за „доктор на науките“ на тема „Организация и управление на социалната комуникация в училищната педагогика“ предизвика у всички членове на научното жури удовлетворение, че по своята същност този неин труд представлява принос в модернизацията на дидактиката.

3. Обща характеристика на дейността на кандидата:

От приложените учебник, учебна тетрадка и справка за учебно-педагогическата дейност на доц. д.н. Н.Герджикова се вижда, че тя системно е полагала усилия за работа със студентите. В представения за рецензиране учебник кандидатката успешно съчетава традицията със съвременните трансформации в педагогическото познание. Специално бих искал да подчертая приносните ѝ моменти по темата „Процес на обучение“, в която авторката утвърждава процесуалното интерпретиране на обучението чрез използваните категории: комуникация, субективна и познавателна гледна точка към целите на обучение, аналитичният подход към структурата на учебното съдържание, процесуалното описание на социалните форми за организация на обучението, стиловете на обучение и възприетата от нея класификация на учебните постижения.

Учебната тетрадка, свързана с изключително сложната тема за мултикултурното образование, също е принос в разработването на помагала за висшето педагогическо образование. Предложените от авторката задачи имат оригинален характер и не преповтарят познати вече подобни публикации.

Оценка на научната и научно-приложна дейност на кандидата

Научната продукция по качество и количество на доц. д.н. Герджикова съответства на най-високите стандарти в педагогическата наука. Тя представя за оценяване 4 монографии. Най-напред ще се спира на монографията „Училището като педагогическо пространство на безпокойството“, която е отбелязана в показател т.3 (Прил. № 7 от документите). Хабилитационният труд обхваща 309 страници, в рамките на които авторката създава своя оригинална научна конструкция на педагогическото познание. В основата на педагогическия процес тя поставя емоциите, съотнесени към определен възрастов етап. Основните познавателни задачи в изложението са описанието и обяснението на основните педагогически категории – образование, обучение, възпитание и педагогическо консултиране, които са пряко свързани с ефективността на училищната институция. В методологичен план проличава влиянието на еволюционната епистемология, която разглежда познавателния процес като постепенно натрупване на ценности, факти и закономерности. В края (с. 290-295) е направен теоретичен синтез, чрез който се цели извеждане на иновативен модел за преосмисляне на идеята за ефективността на училищната институция, отвъд статистическите модели.

Във втората монография – „Провеждане и диагностика на обучението в класната стая“, която предхожда по година на издаване хабилитационния труд – авторката отново се опира на хуманистичните ценности. Монографията започва с данни от емпирично изследване на малка група български студенти от педагогическите специалности – 82, сравнени с американски студенти по отношение на ценностите им за провеждането на обучението и за оценяването на учениците в него. Теоретичното „ядро“ на изложението са категориите, свързани с определянето на обучението и неговата структура от гледна точка на социалния конструктивизъм. Прави впечатление, че на един ранен етап в контекста на развитието на дидактиката у нас, авторката разглежда конкретно и задълбочено проблеми като формативното оценяване на учениците (с .235-240); подхожда иновативно към създаването на систематична типология на учебните знания, повлияна силно от когнитивизма (с.80-85); провокира интереса към „драматургията“ на дейностното обучение (с.194-201), което все още се прилага рядко в практиката у нас.

В третата монография – „Теория на мултикултурното образование“ – приносът на доц. д.н. Герджикова се изразява в свързването на педагогическото с културосъобразното. Тя успява да съчетае в едно цяло изключително голямото разнообразие от политики, ценности и възгледи за живота в едно цялостно изложение, подчинено на ключовата педагогическа категория „образование“. В шестата глава (с. 149-168) най-ярко се открояват приносите на авторката по обсъжданите от нея теми в монографията, а именно:

- разглеждане на тази проблематика в парадигмата на трансдисциплинарността;

- антропологическото значение на мултикултурализма за прилагането на глобалния подход към образованието;
- необходимостта от формиране на културно компетентния учител.

В четвъртата монография – „Реформата на мрежата от училища в съвременното общество“ – от общо четири глави доц. д.н. Герджикова е написала три. Още от заглавията им се забелязва деликатно направената разлика относно развитието на системата за задължително средно образование у нас и в развитите демокрации като Англия и Германия. Тук отново проличава многостранната информираност на авторката и умението ѝ да прилага прагматичния подход, утвърден в сравнителната педагогика. В четвърта глава авторката проследява промените в нормативната база, регламентираща професията на учителя и неговото кариерно развитие. Изложението създава впечатлението за известна неудовлетвореност на авторката от анализиранияте нормативни документи. Конструктивният характер на нейната критика се доказва от представения от нея модел за вътрешно диференцирано общообразователно училище (с. 132-138).

Сборникът със студии утвърждава трайните интереси на доц. Герджикова към дидактическата проблематика и темата за подготовката на учители. Макар че, всяка от студиите има свой приносен характер, аз ще отделя специално внимание на две от тях. Едната касае подходите към определянето на учебната задача в теорията на обучението. В нея авторката се придържа към антропологически ориентираната контингентна теория за учебната задача. Този подход предполага обвързването на съдържанието на задачата с конкретните условия на протичащото обучение (с. 60-61).

Втората студия, която бих искал да открия, е свързана с мултимодалния анализ на учебника. Обосноваването му само по себе си е принос в българската дидактическа литература. Авторката изяснява разликите между функциите на традиционния и съвременния учебник и обяснява каква е същността на дискусияния подход към структурата на урочната статия.

От представените 11 статии по показател Г, публикувани в международни бази данни (Web of Science) проличават научните интереси на кандидатката, които се препотвърждават от 47 статии по т.7. Всичките 11 статии са публикувани в авторитетни български или европейски издания. Във всяка от статиите проличават уменията на доц. д.н. Герджикова да анализира в детайли емпирични или теоретични факти и да прави обосновани предложения за реформи в съответния сектор.

Останалите публикации са в централни български списания и обхващат периода 2001 – 2020 г., което доказва устойчивост в научните търсения. От всички предложени статии (58) 23 отразяват емпирични изследвания на авторката, концентрирани главно върху емоциите на учениците, върху някои здравни аспекти на поведението на ученици и млади хора и върху

проблема за ролята на учителя в мултикултурния клас. Тук трябва да отбележа компетентността ѝ, свързана със създаването на два диагностични инструмента за емоционалността на учениците от прогимназиалния курс, макар че публикациите отразяват само началния етап от работата върху тях. Надявам се скоро доц. Герджикова да ни зарадва с нова монография на немски език, посветена именно на този проблем.

Приноси (научни, научно-приложни, приложни) и цитирания

От изложеното дотук става ясно, че доц. д.н. Герджикова има съществени научни, научно-приложни и приложни приноси. Те се изразяват в:

- умее да интегрира знания от различни научни области като ги подчинява на традициите, създадени в педагогиката; ярък пример е опитът ѝ в хабилитационния труд да конструира съдържанието на възрастовите педагогически курсове процесуалните проекции на посочените емоции в обучението, възпитанието, педагогическото консултиране като извежда на преден план образованието;
- проявява креативност при синтезирането на научни знания, свързани с мултикултурното образование и съумява да създаде една съвременна теория за културното многообразие в педагогиката, продиктувана от глобализирането на икономическото развитие;
- допринася за разширяването на социално-историческия подход към педагогическото познание, който прилага при разработването на темите в учебника, учебната тетрадка, в студиите за преподаването, за подготовката на учители с мултикултурен профил; по такъв начин подпомага усвояването на съвременни знания от студентите в педагогическите специалности; изложението в тях е диалогично, предизвикващо размисъл у читателя по фундаменталните за педагогиката въпроси;
- предлага решения за реформиране на общото задължително образование чрез сравняването на опита в развитите демокрации и България.

Отбелязаните от мен приноси бих могъл да обобща така: доц. д.н. Герджикова успява да докаже с нови средства съществени нови страни на познатите в педагогиката категории образование, обучение, възпитание, педагогическо консултиране и ефективност на училищната институция като използва аргументацията от сферата на социологията, педагогическата антропология и културологията.

Значимостта на нейните постижения се доказва и от представените в Приложение № 7 цитирания. Те са направени в периода 2008 – 2019 г., което убеждава в трайния интерес към нейните публикации. Аз, самият, съм автор на положителна рецензия за една от нейните

монографии, публикувана във водещото за педагогическите науки списание „Педагогика“. Сред имената на останалите автори, цитирали нейни трудове, са добре разпознаваеми изследователи в страната, които чрез своите биографии са оставили трайни следи в организацията и управлението на висшето образование и във формирането на някои стратегии на образователната политика. Броят на цитатите удовлетворява минималните национални изискванията за област 1. Педагогически науки.

4. Оценка на личния принос на кандидатката

Всички посочени от мен научни и научноприложни приноси на кандидатката са нейно лично дело. Те свидетелстват за постъпателното ѝ израстване като учен-изследовател, което най-кратко може да се изрази с английския термин “up-grade“.

4. Критични забележки и препоръки

Препоръките ми към кандидатката за академична длъжност „професор“ в професионално направление 1.2. Педагогика са в следните насоки:

- да популяризира по-широко резултатите от научно-изследователската си дейност чрез публикации у нас и в чужбина;
- да продължи интензивната си научна дейност чрез участие в национални и международни изследвания;
- да приложи научните си знания и умения в създаването на нови бакалавърски програми, съответстващи на европейските тенденции в педагогическото образование.

6. Лични впечатления

Доц. д.н. Нина Герджикова е една от първите мои докторантки. Досега съм ръководил общо 25 докторанти. Онова, което отличава Нина, е нейният „неспокоен дух“, стремежът ѝ винаги да търси „истината“ и ако я открие, да не приема „на доверие“ мнението дори и на най-големия авторитет.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Цялостната научна и научно-приложна продукция на доц. д.н. Нина Димитрова Герджикова демонстрира постепенното ѝ израстване като много добър учен, изследовател и творец, който на практика реализира съвременната концепция за новата култура на учене (LWL), съчетаваща компетентностния и когнитивистичния подходи. Представените ми за рецензиране материали напълно отговарят на всички изисквания на ЗРАСРБ и Правилника за неговото приложение и съответния Правилник на ПУ „П. Хилендарски“.

Въз основа на анализа на цялостната научна и научно-приложна продукция, на богатия ѝ професионален опит, на ярко изразеното ѝ качество иновативност, намирам за основателно да дам своята положителна оценка и да препоръчам на научното жури да изготви доклад – предложение до ФС на Педагогическия факултет за избор на длъжността „Професор“ в област 1. Педагогически науки, 1.2. Педагогика Теория на възпитанието и дидактика).

08.08.2021г, гр. София

РЕЦЕНЗЕНТ: .....

акад. проф. к.п.н. Петър Диков Петров